

Hafif Dogma, Kadın Dogması

Sinemadaki yaratıcılığı arttırmak nosyonundan yola çıkılarak hazırlanan Dogma 95 Manifesto'su unutulmuş, değeri bilinmemiş ya da populist sinema tarafından bastırılmış kesimin kuvvetli bir silah olarak kullandığı süsten arındırılmış Fransız Yeni Dalga'sının ve sadece gerçeği yeniden incelemeyi vurgulayan İtalyan Neo-Realizm'inin seyircinin önüne tekrar konması aslında. Basite indirildiğinde üçünün de birleştiği nokta piyasaya hakim olan ana akıma karşı protest bir yaklaşım çerçevesinde seyirciye ulaşabilme çabası. Kısacası Dogma daha önce denenmiş bir oluşum; parçası olamadıkları bir bütüne açılmış savaş. Von Trier ve Vintenberg Dogma'nın temellerini atarken kendi kendilerinin tekrarlarının savunduklarıyla çelişeceğini düşünüp birer film yaptıktan sonra akımı bırakmaya karar vermeleri bile özünü koruyamayan her değer gibi saflığını yitirmiş Dogma'nın da başına geldi. 1998 yılında Cannes Film Festivali'nde Von Trier'in "Gerizekahlılar" ve Vintenberg'in "Şölen"i ile (Jüri Özel Ödülü) Altın Palmiye'ye aday gösterilmesiyle kendilerini kanıtlamış oldular. Akımın gördüğü yoğun ilginin cazibesine kapılan yönetmenler isimlerini duyurmak için Dogma'yı altın bir fırsat olarak değerlendirdiler. Doğruluğu tartışılabilir bu saptamanın sinemadaki tek düzeligi kırıp yönetmenleri yaratıcı olmaya ittiği de bir gerçektir. Koydukları kuralları bile akımın öncülerinin pek fazla ciddiye almaması Dogma'nın kendini tekrarlamasının göze batmasına engel oldu. Yine de bu kısırdöngü içinde, yönetmenlerin Dogma'yı denemesi daha sonraki çalışmaları için kullanmayı reddettikleri aletleri farklı bir iştahla ele almalarını sağladı.

12. Dogma filmi olan Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca da "Hafif Dogma, Kadın Dogması" adı altında gösterimde. Bilinçli ya da bilinçsiz Dogma etiketi yemiş, tümüyle gerçekliği ele alan bu film ülkemizde de olduğu gibi gösterildiği her ülkede yoğun bir ilgiyle karşılaştı. Filmin Dogma olması ve hatta ilk Kadın Dogma olarak şiddetle üstünde durulmasının izlenme oranını arttırdığını gözardı etmek doğru olmaz. Filmin içerik olarak incelendiğinde Hafif Dogma ya da Kadın Dogması olarak adlandırılmasının haklı bir kanı olduğunu, içerdiği hafif mesajlara bağlayabiliriz. Çünkü ne ilk çekilen Dogma filmlerinden olan Gerizekahlılar'daki hazını zor Burjuvazi eleştirisine, ne de Şölen'deki aile ahlakı ve hatta İrkçılık üzerine atılmış ağır taşlara sahip Yeni Başlayanlar İçin İtalyanca. Ama yönetmenin de ifade etmiş olduğu gibi hafif bir konu üzerine ağır bir film yapmanın endişesi yerine filminin hafif olarak değerlendirilmesi sevindirici. Filmde rahibin inancının kaybolması, aşkların arasındaki mezhep farklılığını konu alan evlenmeden önce birlikte olma engeli ya da parçalanmış aile yapısı hakkında ufak diyaloglar var ama, seyircinin bunlar üzerinde düşünmesine fırsat vermeden, film gerçek hayat üzerine yoğunlaşıp, herkesin aradığı aşkı tatlı bir üslupla kaybedenler üzerinden seyirciye aktarmada oldukça başarılı. İşte bu noktada kendini benzetildiği Holywood tarzı romantik-komedi'den ayırmış oluyor. Yönetmen alışlageldik, önceden kurgulanarak sıradanlaştırılmış aşk hikayelerini kullanmak yerine, olayların doğallık atmosferinden uzaklaşmadan; mutluluğu arayan insanların İtalyanca kursu çatısı altında paylaşımlarını filme almış. İzleyenleri derinden etkileyen doğallık ve olayların akışı; dekor, ışık ve mekan kullanımının basite indirgenip gerçek hayatın seyirciye olduğu gibi sunulması ile sağlanmış. Herkesin kendinden bir parça bulduğu bu keyifli filmde kameranın da Dogma usulü (el kamerası) kullanılması izleyicilerin oyuncularını değil, filmin oyuncularını takip etmesine katkıda bulunuyor. Ayrıca ilk Dogma filmlerine nazaran kameranın titreşiminin minimuma indirgenip seyri kolaylaştırması da izlenebilirliği arttırmış.

Hikaye birbirlerinden habersiz bir şekilde aynı ortam içinde bulunan 6 kahramanın yollarının kesişmesini bazen komik bazen ise hüznü bir şekilde bize sunuyor. İktidarsız olduğunu düşünen Jorgen Mortensen'in ruhuna işlemiş çocuksuluk ve saflık, dilini bile konuşamadığı bir ülkede yabancılığı ve çekingenliği yaşayan Guila, özünde kırılgan olup güçlü olmayı başarabilen Hal-Finn ve annesini huzura kavuşturan kuaför Karen, karısının ölümünden ne kadar süre sonra aşık olabileceğini düşünen rahip Andreas ve babasının baskısı altında ne yapacağını şaşırarak sevgili Olympia, tıpkı filmin afişinde olduğu gibi birleştirilmeyi bekleyen "mutluluk" isimli puzzle'ın birer parçası. Dejenere olmuş günümüz koşullarında sıradan birer insan olmalarına rağmen onlar birer kahraman çünkü filmin kendisi gibi gerçeklik ve doğallığın timsaliler. İdealize olmamış hayatlarında ne günümüz rekabetini konu alan ölümcül hırsla sahipler ne de başarısızlığın getirmesi gerektiği karamsarlık hakim ruhlarına. Hayatın yüzlerine hiç gülmediği bu insanların hala umutlarını yitirmeyişi onları garip bir şekilde İtalyancayla birleştiriyor. İtalyanca ile hayatlarına yeni bir başlangıç yapan kahramanlar, tüm göndermelere karşı İtalya'nın sıcak atmosferinde çekingenliklerinden kurtulup aradıkları mutluluğa erişiyorlar. Bunu aktarabileceğimiz yegane sahneden biri belki de aşklarına gıpta ettiğimiz Jorgen Mortensen'in Guila'ya evlenme teklif edişi. İzleyenlerin bile kalplerinin hızla çarpmasına neden olan bu hoş an, düşünmek amacıyla Guila'nın Jorgen'i birkaç saniyelikliğine yalnız bırakıp, sonra koşar adımlarla ona sarılmasıyla noktalıyor. Mutluluğun duygusalıya karışmasına izin verip, baştan beri ele alınan kaybolmamış doğallık ve gerçeklik öğelerini seyircide gözyaşıyla sonuçlandırıp hakettiği ilginin nereden kaynaklandığını vurgulamış oluyor. Sonuçta ortaya 108 dakikalık, izlerken bizi içine alan, bittiğinde yüzümüzde kocaman bir gülücükle İtalyanca öğrenme isteği uynadıran, hayatımızın o şekilde sonuçlanmasını izleyeceğimiz bir film ortaya çıkmış.